

Charlotte Rogan

De reddingsboot

Vertaald door Kees Mollema

SIGNATUUR

2012

Proloog

Vandaag choqueeerde ik de advocaten en het verbaasde me dat ik zo'n effect op hen kon hebben. Terwijl we van het gerechtsgebouw op weg waren om te gaan lunchen, brak er een onweersbui los. Snel schoten ze onder de luifel van een winkel om te voorkomen dat hun pak nat werd, terwijl ik midden op straat bleef staan en mijn mond opendeed en even terugging in de tijd, en ik zag die andere regen die als een grijs gordijn op ons af was gekomen. Die stortbui had ik overleefd, maar op dit moment op straat besepte ik dat ik hem kon herbeleven, opnieuw erdoor overspoeld kon worden, dat het weer de tiende dag in de reddingsboot had kunnen zijn, toen het begon te regenen.

De regen was koud geweest, maar wij hadden hem verwelkomd. Eerst was het niet meer dan een plagerige nevel geweest, maar naarmate de dag vorderde begon het serieus te regenen. We hieven onze gezichten op naar de regen, met open monden drenkten we onze gezwollen tongen. Mary Ann kon of wilde haar lippen niet van elkaar doen, niet om te drinken noch om te praten. Ze was een vrouw van mijn leeftijd. Hannah, die maar een paar jaar ouder was, gaf haar een harde mep en zei: 'Doe je mond open of ik máák 'm open!' Toen greep ze Mary Ann vast en kneep ze haar neus dicht, totdat ze wel naar adem moest happen. Getweeën zaten ze langdurig in een geweldadige omhelzing, terwijl Hannah Mary Anns kaken openhield, zodat de grijze, reddende regen druppel na druppel in haar kon binnendringen.

'Kom hier, kom hier!' riep meneer Reichmann, de aanvoerder van het groepje advocaten dat mijn schoonmoeder had

ingehoord, niet omdat ze een zier geeft om wat er met mij gebeurt, maar omdat ze denkt dat het schade toebrengt aan haar familie als ik word veroordeeld. Meneer Reichmann en zijn confrères riepen naar me vanaf het trottoir, maar ik deed net alsof ik hen niet hoorde. Ze werden erg kwaad dat ze niet werden gehoord, of beter, dat er geen acht op hen werd geslagen, en dat is denk ik iets heel anders en veel kwetsender voor diegenen die gewend zijn te spreken vanaf een verhoging, voor hen die zich regelmatig kunnen verheugen in de aandacht van rechters en jury's en van mensen die gezworen hebben de waarheid te vertellen of te zwijgen en wier vrijheid afhangt van de waarheden die ze verkiezen te vertellen. Toen ik me uiteindelijk los wist te maken en me bij hen voegde, rillend en helemaal doorweekt, maar in mezelf glimlachend omdat ik blij was dat ik de kleine vrijheid van mijn fantasie opnieuw had ontdekt, vroegen ze: 'Wat was dat voor een stunt? Waar was dat nou voor nodig, Grace? Ben je gek geworden?'

Meneer Glover, de aardigste van de drie, sloeg zijn jas om mijn druipende schouders, en al snel was de mooie, zijden voering doorweekt en waarschijnlijk voor altijd verpest, en hoewel ik geroerd was dat meneer Glover zijn jas had aangeboden, had ik liever gezien dat de jas van de knappe, zwaar gebouwde William Reichmann door de regen was verpest.

'Ik had dorst,' zei ik. En ik had nog steeds dorst.

'Maar het restaurant is daar, nog geen straat verder. Over een paar minuten kun je elk drankje bestellen dat je wilt,' zei meneer Glover, terwijl de anderen in de richting van het restaurant wezen en aanmoedigende geluiden maakten. Maar ik had zin in regen en zout water, een hele grenzeloze oceaan vol.

'Dat is grappig,' zei ik en ik moest lachen bij de gedachte dat het me vrijstond om een drankje te kiezen, terwijl ik ei-

genlijk geen enkel drankje wilde. Ik had de afgelopen twee weken in de gevangenis doorgebracht en was alleen vrijgelaten voor de duur van het proces dat nu werd gevoerd. Omdat ik niet in staat was mijn gelach te onderdrukken, dat binnen in me klotste en als enorme golven naar buiten stroomde, mocht ik niet mee met de advocaten naar de eetzaal, maar kreeg ik mijn eten geserveerd in een zijzaaltje, in de gaten gehouden door een waakzame klerk, die op een kruk in een hoek zat, terwijl ik aan mijn broodje knabbelde. We zaten daar als twee vogels, en ik bleef in mezelf giechelen tot het zeer deed vanbinnen en ik dacht dat ik zou moeten overgeven.

‘Nou,’ zei meneer Reichmann, toen de advocaten zich na de lunch weer bij me voegden, ‘we hebben het erover gehad en een beroep doen op ontoerekeningsvatbaarheid lijkt helemaal niet zo vergezocht.’ De gedachte dat ik geestelijk gestoord was vervulde hen met een blij optimisme. Hoewel ze voor de lunch nog nerveus en pessimistisch waren geweest, staken ze nu sigaretten op en feliciteerden ze elkaar met andere rechtszaken, waarover ik niets wist. Ze hadden kennelijk de koppen bij elkaar gestoken, mijn geestelijke toestand overwogen, besloten dat die op enig punt tekortschoot en nu de eerste schok over mijn gedrag was weggeëbd en ze hadden bedacht dat het misschien wetenschappelijk verklaard kon worden en zelfs van pas zou kunnen komen bij onze zaak, klopten ze me beurtelings op mijn arm en zeiden: ‘Maak je maar geen zorgen, meisje. Je hebt immers al genoeg te verduren gehad. Laat het maar aan ons over, we hebben dit al duizenden keren eerder gedaan.’ Ze spraken over een dr. Cole en zeiden: ‘Je vindt hem vast heel sympathiek,’ waarna ze een lijst met kwalificaties opdreunden die me helemaal niets zeiden.

Ik weet niet wie op het idee was gekomen, of het Glover was of Reichmann of misschien zelfs de timide Ligget, dat ik de gebeurtenissen van die eenentwintig dagen zou moeten reconstrueren in een ‘dagboek’, dat als ontlastend bewijsmateriaal kon worden ingediend.

‘In dat geval kunnen we haar maar beter als toerekeningsvatbaar neerzetten, anders wordt het helemaal niet serieus genomen,’ zei Ligget aarzelend, alsof hij voor zijn beurt praatte.

‘Daar zit wel iets in, denk ik,’ beaamde meneer Reichmann en hij wreef over zijn lange kin. ‘Laten we eerst maar eens zien waar ze mee komt, voordat we iets besluiten.’ Ze lachten en zwaaiden hun sigaretten in het rond en praatten over me alsof ik er niet bij was, terwijl we terugliepen naar het gerechtsgebouw waar ik terechtstond, samen met twee vrouwen die Hannah West en Ursula Grant heetten. Tegen ons was levenslang geëist. Ik was tweeëntwintig. Ik was tien weken geleden getrouwd en al meer dan zes weken weduwe.

DEEL 1

Eerste dag

De eerste dag in de reddingsboot waren we overwegend stil, onder de indruk van het drama dat zich in het ziedende water om ons heen had afgespeeld, of onwillig het tot ons door te laten dringen. John Hardie, een volmatroos en het enige bemanningslid aan boord van reddingsboot 14, nam onmiddellijk het heft in handen. Hij wees zitplaatsen toe zodat het gewicht goed werd verdeeld, en omdat de reddingsboot diep in het water lag, verbood hij iedereen om op te staan of te gaan verzitten zonder zijn toestemming. Hij trok een roer onder de zitbanken vandaan en monteerde dat aan de achterkant van de boot en beval iedereen die kon roeien om een van de vier lange roeispanten te pakken, die al snel werden bemand door drie van de mannen en een robuuste vrouw, mevrouw Grant genaamd. Hardie droeg hun op zo ver mogelijk bij het zinkende schip vandaan te gaan en zei: 'Roeien tot je erbij neervalt, of willen jullie soms meegezogen worden, je ondergang tegemoet!'

Meneer Hardie stond overeind, wijdbeens en alert, en loodste ons behendig langs alles wat onze route blokkeerde, terwijl de vier in stilte roeiden, hun spieren gespannen en met witte knokkels. Anderen grepen de uiteinden van de lange roeispanten om mee te helpen, maar waren er niet bedreven in en meer dan eens scheerden de spanen over het water of doorsneden het, in plaats van het met de brede kant weg te duwen, waarvoor roeispanten zijn ontworpen. Vol medeleven duwde ik mijn voeten tegen de vloer van de boot en met elke haal spande ik mijn schouderpijlen, alsof dat op een of andere wonderlijke manier zou helpen. Af en toe verbrak

meneer Hardie de angstige stilte door iets te zeggen als: 'Nog tweehonderd meter verder, dan zijn we veilig,' of: 'Over tien minuten zinkt ze, twaalf minuten hooguit,' of: 'Negentig procent van de vrouwen en kinderen is gered.' Ik vond zijn woorden troostend, hoewel ik zojuist had gezien dat een moeder haar dochtertje in het water gooide, er zelf achteraan sprong en verdween. Ik wist niet of meneer Hardie hiervan getuige was geweest, maar ik denk van wel, want de donkere ogen die onder zijn zware wenkbrauwen heen en weer schoten leken elk detail van onze situatie op te merken. Hoe dan ook, ik wees hem niet terecht en overwoog evenmin de mogelijkheid dat hij zich schuldig maakte aan een leugen. Ik zag hem juist als een leider die probeert het vertrouwen van zijn troepen te winnen.

Omdat onze reddingsboot een van de laatste was die te water werden gelaten, was het druk op het water rondom ons. Ik zag twee boten op elkaar botsen toen ze probeerden om een hoop drijvend wrakhout heen te varen, en in een rustig plekje in mijn brein begreep ik dat meneer Hardie koers wilde zetten naar een leeg stuk zee, weg van de rest. Hij was zijn pet verloren, en met zijn wilde haar en vurige ogen leek hij zich evenzeer thuis te voelen bij een ramp als wij er doodsbenuwd voor waren. 'Zet 'm op, jongens!' riep hij. 'Laat zien wat je in huis hebt!' en de mensen aan de roeispanten probeerden dubbel zo hard te roeien. Net op dat moment klonk achter ons een reeks explosies en het gegil en gekrijs van de mensen die nog aan boord van de *Empress Alexandra* of er in het water dichtbij waren, klonk zoals het in de hel moet klinken, als die bestaat. Ik keek achter me en zag de grote romp van de oceaanstomer schudden en schommelen, en voor het eerst zag ik oranje vlammen, die aan de patrijspoorten likten.

We voeren langs scherpe stukken wrakhout en diepliggen-

de vaten en touwen die als kronkelende slangen in het water dreven. Ik zag een strandstoel en een strohoed en iets wat op een pop leek bij elkaar drijven als een lugubere herinnering aan het mooie weer dat we die ochtend nog hadden gehad en de vakantiestemming die alomtegenwoordig was geweest aan boord van het schip. Toen we langs een groepje van drie kleinere vaten kwamen, riep meneer Hardie: 'Aha!' en hij droeg de mannen op twee ervan aan boord te hijsen, waarop hij ze onder de driehoekige achterplecht opborg. Hij verzekerde ons dat er drinkwater in de vaten zat, dat we nodig zouden hebben om niet om te komen van dorst, als we eenmaal buiten het bereik van de maalstroom van het zinkende schip waren, maar zo ver vooruit kon ik niet denken. Ik vond dat de rand van onze kleine sloep zich al gevaarlijk dicht bij het wateroppervlak bevond, en ik geloofde dat onze kans om die kritische afstand tot het zinkende schip te bewaren afnam naarmate we vaker ergens voor stopten.

Er dreven ook lichamen in het water, en levenden die zich aan wrakhout vastklampten: ik zag een moeder en een bleek ventje, dat krijsend zijn armen naar me uitstreekte. Toen we dichterbij kwamen zag ik dat de moeder dood was. Haar levenloze lichaam lag over een plank gedrapeerd, haar blonde haar waaierde uit in het groene water. Het jongetje droeg een piepklein strikje en bretels en het leek bespottelijk dat zijn moeder hem zo had uitgedost, zelfs voor iemand als ik, die passende kleding altijd had bewonderd en zelf kampte met het gewicht van een korset, petticoat en soepele, kalfsleren laarzen, die ik kortgeleden in Londen had gekocht. Een van de mannen riep: 'Iets meer deze kant op, dan kunnen we het kind pakken,' maar Hardie antwoordde: 'Prima, en wie van jullie wil dan met 'm van plaats ruilen?'

Meneer Hardie had een rauwe zeemansstem. Ik kon niet

altijd verstaan wat hij zei, maar daardoor groeide mijn vertrouwen in hem juist. Hij kende deze waterwereld, hij sprak haar taal, en hoe minder ik hem begreep, des te groter was de kans dat de zee hem wel begreep. Niemand had een antwoord op zijn vraag, en we voeren aan het jammerende kind voorbij. Een tengere man die vlak bij mij zat gromde: 'We hadden die vaten best voor het kind kunnen omruilen!', maar dat zou betekenen dat we de boot moesten keren en ons medelijden met het kind, dat kortstondig was opgelaaid, maakte al deel uit van het verleden dat achter ons wegzong, dus hielden we onze mond. Alleen de tengere man zei iets, maar zijn zwakke stem kwam amper uit boven het ritmische gekreun van de dollen, het geraas van het vuur en de kakofonie van menselijke stemmen die aanwijzingen schreeuwden of gilden van angst: 'Het is maar een jong jochie. Hoeveel weegt zo'n kereltje nou helemaal?' Later kwam ik erachter dat hij een anglicaanse diaken was, maar op dat moment kende ik de namen en bezigheden van mijn medepassagiers nog niet. Niemand gaf antwoord. In plaats daarvan bogen de roeiers zich over hun taak en de rest boog met hen mee, want dat leek het enige wat we konden doen.

Niet lang daarna stuitten we op drie zwemmers, die met lange slagen op weg waren naar onze boot. Een voor een grepen ze het reddingstouw dat rondom de boot was aangebracht en trokken er zo hard aan dat er golfjes water over de rand klotsten. Een van de mannen ving mijn blik. Zijn gezicht was gladgeschoren en lijkbleek van de kou, maar in zijn ijsblauwe ogen scheen onmiskenbaar een licht van opluchting. Op Hardies bevel sloeg de roeier die er het dichtst bij zat een paar handen weg, en deed dat toen ook bij de handen van de blauwogige man. Ik hoorde de botjes kraken onder het hout. Toen hief Hardie zijn zware laars en trapte ermee in het

gezicht van de man, die het uitgilde van pijn en verbazing. Het was onmogelijk om je blik af te wenden, en nooit heb ik meer medelijden gehad met een menselijk wezen dan met die naamloze man.

Als ik beschrijf wat zich aan de stuurboordkant van reddingsboot 14 voltrok, wek ik noodgedwongen de indruk dat er zich in het woelige water aan bakboord en achter ons geen duizenden andere drama's voltrokken. Ergens daar was mijn echtgenoot Henry, die ofwel in een boot zat en daar mensen vanaf sloeg, net als wij deden, ofwel zichzelf zwemmend in veiligheid probeerde te brengen en zelf van boten werd gemept. Ik putte troost uit het gegeven dat Henry daadkrachtig was geweest toen hij een plaats voor mij regelde in de reddingsboot en ik wist zeker dat hij net zo daadkrachtig zou zijn als het op hém aankwam; maar zou Henry zich als Hardie kunnen gedragen als zijn leven ervan afhing? Zou ik dat kunnen? De wreedheid van meneer Hardie was iets waar ik in gedachten telkens op terugkwam – zeker, het was afgrijselijk en zeker, geen van ons zou de kracht hebben gehad om de verschrikkelijke en bliksemsnelle besluiten te nemen die op dat moment van een leider werden verwacht – maar die wreedheid had ons dus wel gered. Ik vraag me zelfs af of je het wreedheid kunt noemen, want elk ander scenario zou beslist onze dood hebben betekend.

Er stond geen wind, maar zelfs op de kalme zee klotste er af en toe water over de rand van de overbeladen boot. Een paar dagen geleden hebben de advocaten een experiment uitgevoerd om te bewijzen dat het extra gewicht van één normaal gebouwde volwassene in dit type boot een direct gevaar zou hebben opgeleverd. We konden niet iedereen én onszelf redden. Meneer Hardie wist dat en had de moed om die kennis in daden om te zetten, en zijn daden in die eerste paar minu-

ten betekenden het verschil tussen ons voortbestaan en een waterig graf. Maar ze zorgden er ook voor dat mevrouw Grant, de sterkste en meest uitgesprokene van de vrouwen aan boord, zich tegen hem keerde. 'Bruut!' zei mevrouw Grant, 'keer om en red op z'n minst dat kind,' maar ook zij moet hebben geweten dat we niet om konden keren zonder zelf het leven te laten. Maar met die woorden kenmerkte mevrouw Grant zich als menslievend en stigmatiseerde ze Hardie als een beul.

Er waren andere voorbeelden van edelmoedigheid. De sterkere vrouwen verzorgden de zwakkeren en het is aan de roeiers te danken dat we zo snel wegkwamen bij het zinkende schip. Meneer Hardie was in elk geval vastbesloten om ons te redden en maakte onmiddellijk een onderscheid tussen ons, degenen die aan zijn zorg waren toevertrouwd, en de anderen, die dat niet waren. Het duurde langer voordat wij dat onderscheid wisten te maken. De eerste paar dagen voelde ik me minder betrokken bij de aanwezigen op reddingsboot 14 dan bij mijn medereizigers in de eerste klasse van de *Empress Alexandra*, en wie zou dat niet zo voelen? Ondanks de moeilijkheden van de afgelopen paar jaren was ik gewend aan luxe. Henry had meer dan vijfhonderd dollar betaald voor onze passage in de eerste klasse, en ik zag mezelf nog steeds triomfantelijk in mijn geboortestad aankomen en niet als gehavende schipbreukeling of dochter van een mislukte zakenman, maar als gast aan een feestelijk diner ter ere van mijn terugkomst, gekleed in de jurk en de sieraden die nu in de met planten overdekte duisternis van de zeebodem rustten. Ik stelde me voor hoe Henry me ten langen leste voorstelde aan zijn moeder, hoe haar verzet tegen mijn charmes verdampte, nu ons huwelijk een voldongen feit was. En ik stelde me voor hoe de mannen die mijn vader hadden be-

zwendeld zich een weg baanden door de menigte en door iedereen publiekelijk werden genegeerd. Hardie, of het hem nu tot eer strekte of niet, paste zich meteen aan de nieuwe omstandigheden aan, iets wat ik aan zijn zeemansziel toeschrijf en het gegeven dat hij al langgeleden zijn fijngevoeligheid was kwijtgeraakt, als hij die ooit had gehad. Hij bond een mes rond zijn middel en knoopte om zijn verloren pet te vervangen een lap van onbestemde herkomst om zijn hoofd, die vreemd contrasteerde met de goudkleurige knopen van zijn jas; maar deze veranderingen aan zijn uniform leken een bewijs van zijn aanpassingsvermogen en daadkracht en deden mijn vertrouwen in hem alleen maar toenemen. Toen ik uiteindelijk op het idee kwam naar de andere reddingsboten te speuren, waren die al stipjes aan de horizon geworden en dat leek me een goed teken, want de open zee was relatief veilig, na de chaos en onrust rondom het wrak.

Meneer Hardie gaf de zwakste vrouwen de beste plaatsen en sprak ons aan met 'ma'am'. Hij informeerde naar ons welzijn, alsof hij daar iets aan had kunnen veranderen en in het begin antwoordden de vrouwen beleefd dat ze zich prima voelden, hoewel iedereen kon zien dat de pols van mevrouw Fleming in een rare hoek stond en dat een Spaanse gouvernante die Maria heette in een ernstige shocktoestand verkeerde. Het was mevrouw Grant die een mitella maakte voor mevrouw Fleming en het was mevrouw Grant die zich als eerste hardop afvroeg hoe Hardie in onze boot terecht was gekomen. We kwamen er later achter dat, hoewel het noodprotocol een geschoolde zeeman in elke reddingsboot voorschreef, kapitein Sutter en de meeste andere bemanningsleden op het schip waren gebleven, waar ze mensen in reddingsboten hielpen en probeerden de orde te bewaren nadat de paniek had toegeslagen. We hadden zelf gezien hoe

contraproductief de dolle haast was geweest waarmee zowel de bemanning als de passagiers hadden geprobeerd de reddingsboten te water te laten, want het zinkende schip helde dramatisch over, wat werd verergerd door de lading die was gaan schuiven, en tegen de tijd dat onze reddingsboot werd neergelaten, ging die al niet meer loodrecht naar het water. Het gevaar was niet alleen dat de sloep tegen de steile scheepsromp zou omslaan, maar degenen die de lieren bemanden moesten ook vreselijk hun best doen om de voor- en achtersteven gelijktijdig te laten zakken. Een sloep die meteen na ons te water werd gelaten, draaide helemaal ondersteboven en kieperde zijn hele lading vrouwen en kinderen in zee. We hoorden ze gillen en spartelen in het water, maar we deden niets om hen te helpen en zonder Hardie om ons aanwijzingen te geven, lag het voor de hand dat ons eenzelfde lot had kunnen treffen. Na alles wat er is gebeurd kan ik mijn eigen vraag bevestigend beantwoorden: als meneer Hardie de mensen niet bij onze boot had weggeslagen, dan had ik het zélf gedaan.

Nacht

We hadden misschien vijf uur in de reddingsboot gezeten toen de blauwe lucht dieproze kleurde en daarna paars werd, en de zon groter leek te worden terwijl die in het westen in het donkere water zonk. In de verte zagen we de zwarte contouren van andere reddingsboten, dobberend op de golven in die roze en zwarte uitgestrektheid, met niets anders te doen dan wachten, hun lot in de handen van andere bemanningsleden en andere kapiteins, die inmiddels wel op de hoogte zouden zijn van onze nood.

Ik had vurig naar het duister verlangd, omdat ik hoognodig mijn blaas moest legen. Meneer Hardie had uitgelegd hoe we dit het beste konden doen. Voor de dames kwam het erop neer dat we een van de hoosvaten gebruikten, die bedoeld waren om overtollig water uit de boot te scheppen. Hij stelde voor, onhandig struikelend over zijn woorden, dat mevrouw Grant een van de hoosvaten zou bewaren en dat we haar moesten vertellen wanneer we daar behoefte aan hadden en van plaats moesten wisselen met iemand aan de rand van de boot als de natuur deze noodzaak dicteerde. 'Pfff!' zei meneer Hardie, terwijl hij van onder zijn zware wenkbrauwen opkeek en er bijna grappig uitzag. 'Da's dan dat. Ik weet zeker dat jullie 't verder wel uitvogelen.' Hij, die zo zeker van zichzelf leek en die nog maar kort daarvoor de inventarislijst van de reddingsboot had doorgenomen en elk onderdeel aan ons had uitgelegd, was met stomheid geslagen bij deze taak.

Toen de oranje rand van de zon volledig was verdwenen, ging ik met het hoosvat naar de rand van de boot. Tot mijn verbijstering merkte ik dat er, hoewel de lucht donker was en

de nacht was gevallen, vormen in het duister waren te onderscheiden, en lichtbronnen en schaduwen, en in die schaduwen ogen. Ik was ontzet dat de nacht niet zo verhullend was als ik had verwacht en dat de ruimte zo beperkt was dat het me niet lukte om te verhullen wat ik uitvoerde. Ik dankte de machten die er de hand in hadden gehad dat ik vooral werd omringd door vrouwen en dat die vrouwen fijngevoelig waren en voorwendden niet te zien wat ik deed. We zaten immers allemaal in hetzelfde schuitje en de onuitgesproken etiquette dat we het beest van lichamelijke noden niet recht in de ogen zouden kijken, deed haar intrede. We zouden het negeren, ons gevoel voor decorum niet door zijn klauwen uiteen laten rijten, onze hoffelijkheid bewaren, ook al waren we met een ramp geconfronteerd waarin we bijna het leven hadden gelaten en waarin we nog steeds het leven konden laten.

Ik was op allerlei manieren enorm opgelucht toen ik die klus achter de rug had. Ik was zo bezig geweest met hoe ik hem zou klaren dat ik amper had opgelet tijdens Hardies uitleg over de inventaris en onze situatie. Nu drong het tot me door dat elke reddingsboot vijf dekens aan boord had, een reddingsboei met een lang touw eraan, drie houten hoosvaten, twee blikken harde koekjes, een vat drinkwater en twee metalen drinkbekers. Daarbij was meneer Hardie op een of andere manier in het bezit gekomen van een stuk kaas en een paar broden en had hij twee extra vaten drinkwater uit zee weten te halen, waarvan hij vermoedde dat die van gekapseide reddingsboten afkomstig waren. Hij vertelde ons dat er ooit een kistje met kompassen aan boord van de *Empress Alexandra* had gestaan, dat tijdens een eerdere reis was verdwenen, en omdat de reder de vertrekdatum had vervroegd vanwege de beginnende oorlog in Oostenrijk, was het nooit

vervangen. ‘Jullie kunnen zeggen wat jullie willen, maar zee-lui zijn niet slechter of beter dan alle anderen,’ zei hij. Hij benadrukte bovendien dat het aan zijn snelle denkvermogen te danken was dat het canvas dekzeil, bedoeld om regenwater uit de boot te houden zolang die aan dek stond, in de reddingsboot terecht was gekomen. ‘Maar waarom hebben we dat nodig?’ vroeg meneer Hoffman. ‘Het is buitengewoon zwaar en neemt een hoop ruimte in beslag.’ Maar het enige wat meneer Hardie zei was: ‘Het kan nat worden op een reddingsboot. Daar komen jullie nog wel achter, als we hier lang genoeg zitten.’ De meesten van ons droegen reddingsvesten, maar die hadden in onze hut gehangen en tijdens de chaos had niet iedereen de tijd of de vooruitziende blik gehad om er een op te halen. Meneer Hardie, twee zussen die dicht op elkaar zaten en amper spraken en een oudere heer, Michael Turner genaamd, hadden geen reddingsvest.

Al snel nadat ik weer op mijn plek was gaan zitten, maakte meneer Hardie een van de blikken open en liet ons kennismaken met scheepsbeschuit: keiharde, vierkante wafels, ongeveer vijf centimeter groot, die je alleen kon doorslikken nadat ze zacht waren gemaakt met speeksel of water. Ik hield het koekje tussen mijn lippen totdat er stukjes afbrokkelden en staarde naar de halfduistere hemel, naar de veelheid van sterren in de duisternis en de eindeloosheid van de atmosfeer, het enige wat nog uitgestrekter was dan de zee, en zond een gebed naar de natuurkracht die tot dusver de gebeurtenissen had geregeld en vroeg hem mijn Henry te beschermen.

Ik was hoopvol gestemd, maar om me heen stortten de vrouwen huilend in. Meneer Hardie ging staan in de wiebelende boot en zei: ‘Jullie dierbaren kunnen dood zijn, of niet. Er is een grote kans dat ze in een van de reddingsboten zitten die verderop dobberen, dus jullie kunnen maar beter geen

lichaamsvocht verspillen aan tranen.’ Ondanks zijn woorden klonken er de hele nacht kleine uitbarstingen van gejammer en gehuil. Ik voelde hoe de jonge vrouw die naast me zat af en toe huiverde en er ontsnapte een schorre, dierlijke snik aan haar keel. Ik legde mijn hand licht op haar schouder, maar dat gebaar leek haar nog meer van streek te maken, dus trok ik mijn hand terug en luisterde ik naar de kalmerende muziek van het water tegen de boot. Mevrouw Grant zocht zich een weg over de roeibanken en probeerde degenen die het meest aangeslagen waren zo goed mogelijk te troosten, totdat meneer Hardie haar waarschuwde dat ze op haar plek moest blijven zitten en zei dat we het ons maar beter gemakkelijk konden maken en wat moesten rusten, en dat deden we, voor zover mogelijk, leunend tegen elkaar en troost vragend of biedend, al naargelang onze noden en vermogens. Vreemd genoeg lukte het de meesten van ons te slapen.